

Rent vatten är viktigast

Vatten är livsviktigt. Men ändligt. Undersökningar visar att vi faktiskt är medvetna om dessa fakta. Samtidigt tror vi att ansvaret för detta ligger hos andra. Vad behöver göras för att få oss att förstå allvaret i situationen?

Tillgång till vatten är avgörande för människan. Den brist som kroppen reagerar snabbast på är vätskebrist. Utöver att sköta vätskebalans har vattnet ett antal andra viktiga funktioner i våra liv, bland annat är det avgörande för att vi ska få mat; det är oundgängligt för jordbruk och används exempelvis för att avlägsna smittsamma organismer från färskvaror.

Är det rimligt att tro att vatten i framtiden kommer att bli en bristvara?

– Det är mycket troligt att den fortsatta globala uppvärmningen kommer att leda till ökad brist på vatten i delar av världen, något vi människor tycks lyckligt ovetande om, berättar Birger Forsberg, folkhälsovetare vid Stockholms läns landsting och lektor vid avdelningen för internationell hälsa vid Karolinska Institutet i Solna.

Forsberg förklarar att när öknar sprider sig blir en växande del av bandet runt ekvatorn obeboeligt. Vägen från civilisation till öken kan komma att gå över i öppna krig, som i Sahara nu och i Mellanöstern, Sydasien och Sydostasien framöver. Även Kina har växande inre problem med vattentillgången.

Samtidigt som detta sker talar klimatutvecklingen för att andra delar av världen kan komma att få ökad nederbörd och mer vatten. Eftersom systemen inte är rustade för det, leder även det till svåra utmaningar. Ett för svenskar närliggande exempel är risken för att Mälarens vatten blandas med Östersjöns. Därmed hotas den viktigaste källan till över två miljoner människors dricksvatten.

Hur mycket bryr vi som individer oss om det allvarliga läget och vilket ansvar är vi beredda att ta på oss?

Marianne Henningsson är miljöpsykolog och lektor i psykologi på Linnéuniversitetet. Hon deltar i forskning om hur miljö och natur påverkar människan liksom hur vi påverkar miljö och natur med vårt beteende. Hon har intervjuat 160 människor inom fyra olika grupper: politiker, tjänstemän, miljöombud och allmänhet för att ta reda på deras syn på hållbar utveckling. Resultatet är på samma gång hoppningivande och nedslående. Rent vatten är den fråga som prioriteras som allra viktigast på global nivå.

År 2030 kommer 47 procent av världens befolkning att bo i områden med hög vattenbrist. (OECD Environmental Outlook to 2030, 2008)

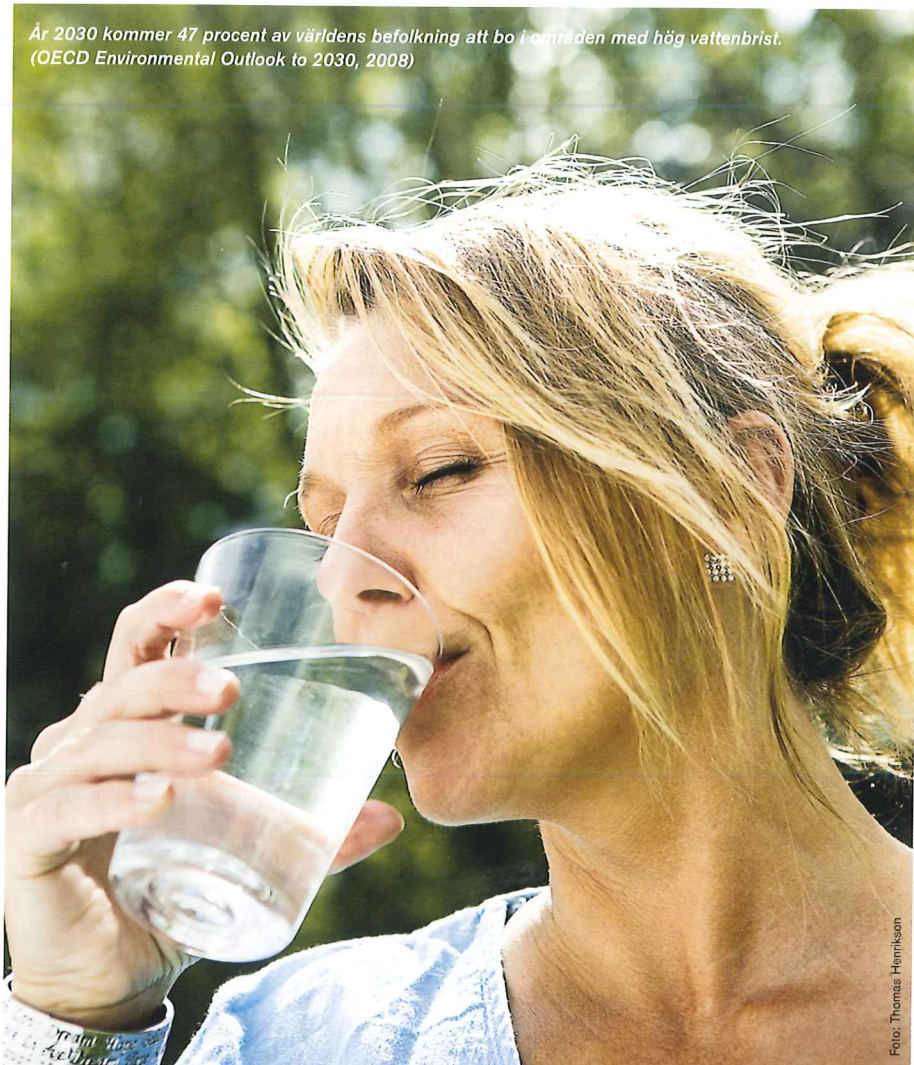

Foto: Thomas Henningson

Respondenterna upplever samtidigt att det egna ansvaret är lågt.

– Här behövs mycket mer kunskap. Bli människan medveten så leder det ofta till att personen ändrar beteende. Ett välkänt fenomen är uttrycket "min lilla del gör inte så mycket i det stora hela", vilket är ett för svar för att fortsätta sitt gamla beteende, säger Marianne Henningsson.

Ansvar läggs istället på regeringar och globala organisationer. Och visst har politikerna ett stort ansvar, menar Birger Forsberg.

– Men ansvaret begränsas inte till att säkra vattentillgången. Vi måste också säkra att vattnet räcker till alla idag och i framtiden. En god hushållning med vatten och en solidarisk fördelning av de globala vattenresurserna är därför en politisk utmaning för framtiden.

Forsberg tror dock att informativa styrmedel och frivillighet är bra men att det är svårt att vara tillräckligt framgångsrik med

enbart information. Andra åtgärder måste till. Han ser gärna att politiker inför belöningssystem såsom avgiftslättnader för människor som hushållar med vatten, eller bestraffningssystem med avgifter för överkonsumtion.

– Den viktigaste mekanismen för att uppnå balanserad vattenförbrukning är att prissätta det rätt, så att konsumtionen motsvarar den önskade. Vattenförsörjning lämpar sig därför inte för en fri marknad där någon tjänar pengar på vattnet. Ett sådant system leder lätt till överförbrukning idag, med risk för utarmning av vattenkällorna längre fram. En svårighet med detta är att många människor har kommit att vänja sig vid vatten som en fri nyttighet eller åtminstone en nästintill fri nyttighet. Det kommer att bli svårigheter framöver när vattnets pris kommer att stiga, avslutar Birger Forsberg.

Tobias Drejby *frilansjournalist*
drejby.tobias@gmail.com